

ARVAMUS

Peatoimetaja HANS VÄRE, arvamustoimetaja TRIIN LOIDE

JUHTKIRI

Lootus hajub, inimesed mitte

Nii eile kui üleile tu-
vastati Eestis kaheksa
uude koroonaviirus-
se nakatunud inimest. Selline
asjade käik valmistab pet-
tumust, aga üllatav see pole.
Maailmas on praeguseks na-
katunud üle 12 miljoni ja nen-
des tingimustes on epideemia
tõrjemeetmete leevendamine
just sellise tulemusega. Naka-
tunud tuleb tasapisi juurde.

Üllatav on aga see, et ko-
he pärast meetmete leevenda-
mist 1. juulil tormatakse neid
veelgi enam leevendama. Üri-
tuste korraldajatele on selline
samm muidugi mokaõõda, sest
see võimaldab väljamüü-
dud üritustele veel pileteid
müüa. Ilmselt on see paljudele
meeltmööda ning muidugi tao-
takse leevenduste juures ikka
hajutamise ja poole ruumi täi-
tumuse nõude trummi. Justkui
see aitaks kuidagi muuta asjaolu,
et hajutatuse nõuet kas
polegi võimalik täita, inimesed
jätavad selle täitmata või
täidavad ainult osaliselt. Jah,
kui hajutatuse nõuet tõepoo-
lest täidetakse ning inimesed
kannaksid ka maske, võiks
meetmete leevendamisele kül-
mavereliselt vaadata. Kui.

Hea näide on siinkohal kolmapäeval
Viljandi linnastaadionil teoks saanud
jalgpallimatš Tuleviku ja FC Flora
vahel. Korraldaja nägi tõepoolest
vaeva ning üleskutseid hajutamise-
nõuet täita ja vaid tervena
üritusele tulla oli ühismeedias
palju. Fotodelt on näha, et
hajutamisele oli kohapeal rõhku
pandud ning kes soovis, see
võis istuda üsna eraldatult,
ruumi oli. Aga sellegipoolest
tekkis parimale tribüüniosale
tihedam inimsumm. Kõige
kurvem on selle juures, et keset
tihedat rahvamassi seisis ei
keegi muu kui Viljandi linna-
pea Madis Timpson. Kui isegi
linnapea ei vaevu eeskujuna
näitama... See oli see koht,
kus turvamehed oleksid pidanud
jõulisemalt sekkuma: palun
hajuge rohkem, mujal on ruumi
küll.

Kui hajutamise reeglit ei järgita,
selle järgimist ei kontrollita
või hajutamine polegi võimalik,
siis tähendab suurema inimese
avalikele üritustele laskmine
lihtsalt seda, et me valame kõik
seni saavutatud rentlisse ning
alustame samast kohast, kus me
märtsis elu pooleli jätsime.

Riigid, kes on hõisanud, et koroona
on nüüd seljatatud ning aeg normaalse
elu juurde tagasi pöörduda, on
pidanud oma ennatlikkust kahetsema.
Miks me arvame, et viirus meil
siin Maarjamaal teistmoodi käitub
kui mujal maailmas?

REPLIIK

Teise ringi poodide võlu

Isegi kui kogu rõivatootmine lõ-
peks, jätkuks kõigile meie pla-
needi elanikele uusi rõivaid
veel kolmeks aastaks. Eesti turule
jõuab aga aastas 15 000 tonni uusi
rõivaid ja kodutekstiili.

Need on kõnekad arvud, mis
näitavad, et riideid toodetakse
maailmas liiga palju. Et rõiva-
tööstusel on keskkonnale märki-
misväärne mõju, peaks iga inime-
ne oma tarbimisharjumustele otsa
vaatama. Muidugi on kõige lihtsam
minna vajalikke riideid otsima
kiirmoodi pakkuvatesse kauplustesse,
kus neid on tõeliselt suur ja kirev
valik. Aga ka teise ringi poed müüvad
heas seisukorras rõivaid. Mina olen
nende poodide austajana aastate
jooksul aru saanud, et sedasama
kiirmoetoodangut leiab järelturult
kõvasti odavama hinnaga. Kusjuures
see on veel väga korralik, mis
näitab, et riideid ostetakse lihtsalt
liiga palju.

Kes aga kiirmoodi üldse eirab,
leiab teise ringi poodidest tasku-
kohase hinnaga ka kvaliteetsete
kaubamärkide toodangut. Kinnitan
seda omast kogemusest. Vaja on
ainult aega ja kannatust.

K

õige
kur-
vem on

selle juures see, et keset tihedat rahvamassi seisis ei keegi muu kui Viljandi linnapea Madis Timpson. Kui isegi linnapea ei vaevu eeskujuna näitama...

ESTONIA TEATRI juhi Aivar Mäe ümber puhkenud skandaaliga seoses on taas laialt kasutusele võetud väljend «onu Heino», millega märgistatakse šovinistlikult, seksistlikult ja labaselt käituvaid meesrahvaid. Aga täna ei taha ma rääkida Estoniast ega selle juhust ega anda ka mingit hinnangut sellele väidetava ahistamise juhtumile. Ma tahan rääkida onu Heinost.

Alustuseks veidi statistikat. 2020. aasta 1. jaanuari seisuga oli eesnimi Heino 1768 mehel. Heino oli populaarsuselt 97. mehenimi. Vanim Heino oli vanuserühmas 85+, noorim vanuserühmas 10–14. Heino oli keskmiselt 71 aasta vanune (mediaanvanus 71). Eesnimi Heino oli kõige populaarsem vanuserühmas 85+, kus neid oli 10 000 elaniku kohta 64,52.

Nüüd on ehk tekkinud silme ette pilt, milline näeb välja keskmine Heino. Ja tuleb nõustuda Päevalehe kolumnisti Kai-re Uuseni arvamusloos nendituga, et see pilt ei lähe eriti kokku sellega, mis vanuses on tegelikult need mehed, keda praegu onu Heino moodi käitumises süüdistatakse. Aga mitte selles pole asi.

TULETAME VEEL korraks meelde, kust onu Heino endale sellise kuvandi sai. Ta sai selle seitsme aasta tagusest «Tujurikkuja» sketšist, kus minu arvates väga vaimukalt esitleti teatud inimtüüpi, keda me kõik arvatavasti oleme oma elus kohanud. Satiir oli ühtaegu naljakas ja valus.

M

inu nimi ei ole Heino ja ma ei tunne ka isiklikult ühtegi Heinot, aga võin ette kujutada, kui ebameeldiv võib olla see, kui sinu nimi on järsku muudetud mingiks nilbuse sümboliks.

Oleks asi jäänud sketši tasemele, oleks minu silmis kõik kombes olnud. Paraku on väljend «onu Heino» praeguseks kinnistunud labase ja šovinistliku tegelase sünonüümiks. Ja mitte alati ei kasutata seda tolles sketšis näidatud tüpaaži puhul, vaid tihti peale läheb see käiku kui valge keskealise mehe võrdkujuna. Kui mingis välitluses vastaspoole argumendid ei meeldi, lendab «onu Heino»

GERT KILER, stsenarist

K

as tõesti ongi Heinost saanud uus Mats?

sama kergelt kui vanema põlvkonna seast nooremate poole lajatatud «lumehelbeke». Ometi on ju mõlemat pidi üldistamine tobe.

Minu nimi ei ole Heino ja ma ei tunne ka isiklikult ühtegi Heinot, aga võin ette kujutada, kui ebameeldiv võib olla see, kui sinu nimi on järsku muudetud mingiks nilbuse sümboliks. Kui nime Gert niimoodi kasutatakse, tunneksin ennast küll puudutatuna.

Eriti häirib mind see, et kõige rohkem kasutavad ja levitavad seda väljendit need, kes enda arvates seisavad just väärilti koheldute eest. Kaitstes justkui konkreetseid nõndanime-
tud Heinode tõttu kannatanuid, ei mõelda absoluutselt sellele, kuidas võib säärane sildistamine mõjuda neile 1768 päris Heinole. Ma ei tea, kas lihtsalt eesmärk pühitseb abinõu või ar-
takse, et küllap valge vanema-
poolne mees Heino elab selle üle, või siis ei arvata üldse mida-
gi. Aga kujutan ette, et kui üht-
äkki hakataks avalikus (meedia)
ruumis nimetama kõiki terroriste
Ahmediks või kõiki vene rah-
vusest mittekodanikke Ivaniks,
oleks mõni võitleja kohe platsis
ja teeks selgeks, et niimoodi silte
kleepida pole ilus.

NÜÜD VÄIKE kõrvalepöige.

Selline sildite kleepimine ja normaalsele asjale uue, ebameeldiva tähenduse andmine paistab viimasel ajal olevat tavaline. Üks edukas (ja samas kurb) näide on sõrmedega tehtav okei-märk. Läbi aegade positiivne märk, mida hakkas omavahelise salakeelena kasutama marginaalne rühm äärmuslasi, kellele pidavat see sümboliseerima valgete ülemvõimu. Üks sellistest tüüpide-
pidest valiti juhtumisi ka riigikokku ning ta demonstree-
ris seda sümbolit ametivannet andes. Lapsik, tobe... Ma saan isegi aru elavatest reageerint-
gutest nagu «Mida arvata sel-
lised vaated omavast ja demon-
streeerivad riigikogu liik-
mest?». Küll aga ei mõista ma,
kuidas ühtäkki hakati tõsimeeli
rääkima, et nüüd ei sobi sel-
list žesti kusagil teha.

Seda märki ei kaaperdanud tegelikult rassistid, vaid need, kes hakkasid igal pool kuulutama, et tegemist on rassistliku žestiga. Samas kes on vaadanud NBA korvpalliliigat (kus valdav osa mängijaid on mustanahalised), on näinud, kuidas pärast eriti õnnestunud kolmepunkti-
viset ajavad mängijad käed taeva poole ja näitavad seda rahumeeli.

Kui mõni meie pallur teeks sedasama näiteks Eesti koondise eest mängides, leiduks kodu-
kamaral kindlasti mõni agar val-
vur, kes puhuks kohe üles rassismiskandaali.

AGA TAGASI onu Heinode juurde.

Kuidas saaks päris onu Heinodele natukenegi kompensere-
rida ülekohtu, mis neile nende nime väärkasutades on teh-
tud? Lisaks sellele muidugi, et tuleks loobuda selle sõnapaari
negatiivses tähenduses kasuta-
misest. Üks mõte on.

Tundub, et Onu Heino nime-
line kaubamärk on siamaale
ripakil ja registreerimata. Kus
on Onu Heino õlu, šašlök, ka-
lapulgad, leib ja muu seesugu-
ne? Ka jäätis, kui me peaksime
mingi maailmas leviva hul-
luse tõttu hakkama häbenema
Onu Eskimo nime. Kui panna
pakendile muheda keskealise
vuntsidega mehe pilt, aitaks
see kuvand natukenegi kaasa
Heino nime rehabiliteerimise-
le. Jah, mõnele tarbijarüh-
male mõjuks see kindlasti pe-
lutavalt, aga enamasti sihitak-
segi tänapäeval tooteid teatud
inimrühmadele. Kui kuulata
onu Heinoks sildistajate jut-
tu, peaks potentsiaalseid tar-
bijaid piisama.

ET TÄNAPÄEVAL on inimestel
kombeks lugeda tekste lünkli-
kult ja saada neist aru ainult
nii, nagu nad ise soovivad, kor-
dan igaks juhuks üle: selle ar-
tikli mõte pole pisendada juh-
tumeid, kus keegi on võimu ku-
ritarvitanud või seksistlikult
käitunud, vaid juhtida tähele-
panu sellele, et suure õigluse
eest võideldes ollakse ise ka-
hepalgeline.

Mõtlesin kirjutamise ajal ka,
kuidas siis nimetada mainitud
käitumist lühidalt ja suupära-
selt, jättes Heino mängust väl-
ja. Ühe sõnana tuli pähe mats-
likkus. Ja siis sain kohe aru, et
see väljend pärineb ju ka inime-
se nimest. Kas tõesti ongi Hei-
nost saanud uus Mats?

PRÄÄNIK

Tulevik võitis sel hooajal seni
lõomatuna püsinud valit-
sevat Eesti meistrit FC Flo-
rat 2:1.

PIITS

Keegi ablas kurjategija käib
ja korjab Viljandi Arkaadia
aia lillekastidest petersel-
li ära.

